

Iran Vừa Tăng Giá Cho Trò Chờ Đợi của Trump

Charbel A. Antoun / Bản dịch của Hướng Dương

[Iran just raised the price of Trump's waiting game](#)

Iran vừa tăng giá cho trò chờ đợi của Trump

Tuần trước các viên chức Mỹ cho biết Tổng thống Trump tính ra lệnh lại tung các chiến dịch quân sự quy mô đánh vào Iran. Nhưng cuối tuần này ông đã có thái độ hoàn toàn khác. "*Chúng tôi đang giữ thái độ thận trọng,*" ông nói với Axios trong một cuộc phỏng vấn hôm Chủ nhật, mô tả một cách đáp ứng bằng áp lực kinh tế chứ không tấn công nữa. "*Chúng tôi chỉ thương lượng một nửa với họ. Chúng tôi đang quan sát Iran vật lộn với cuộc lạm phát khổng lồ và trên thực tế họ không còn tiền.*" Khi được hỏi về cuộc đối đầu với Iran, ông nói: "*Mọi chuyện sẽ được giải quyết. Các cuộc đối đầu luôn luôn rồi sẽ được giải quyết. Nó giống như một ván cờ.*"

Đây không là một lời tuyên bố chiến thắng như những lần trước mà là cái gì mờ ám hơn: một cách thoái lui khỏi lời tuyên bố cụ thể sang lối nói rằng cứ kiên nhẫn rồi sẽ có kết quả - một cách nói không ai có thể bác bỏ bất chấp mọi lịch trình của Tòa Nhà Trắng. Tuyên bố sẽ chiến thắng hoàn toàn, dự đoán rằng eo biển Hormuz sẽ mở cửa trở lại, loan báo rằng quân đội sẽ rút sau một hạn kỳ nhất định — những lời nói đó có thể kiểm chứng bằng những sự thể, và đã được kiểm chứng bốn lần sai.

Còn câu nói "mọi chuyện rồi sẽ được giải quyết" thì không thể kiểm chứng. Nó trì hoãn vô hạn sự phán đoán.

Tehran đã kiểm chứng điều đó liền. Hôm thứ Bảy, Mohammad Bagher Zolghadr, khi đó vẫn còn là Bí thư Hội đồng An ninh Quốc gia Tối cao của Iran, đã đưa ra sáu điều kiện mà Mỹ phải đáp ứng để mở cửa trở lại eo biển Hormuz: Mỹ phải chấm dứt "đe dọa" và "sỉ nhục"; ngưng vĩnh viễn tấn công các lực lượng theo Iran ở Lebanon, ở lãnh thổ Palestine, ở Yemen và Iraq; bỏ lệnh phong tỏa của hải quân Mỹ và rút quân ra khỏi khu vực; bồi thường cho hai "cuộc chiến chống Iran"; hủy các lệnh trừng phạt; và trả vô điều kiện các tài sản của Iran ở nước ngoài bị đóng băng.

Iran đã biến cuộc thương lượng về vụ lưu thông qua eo biển Hormuz thành cuộc thương lượng để giải quyết cuộc chiến về mặt chính trị.

Cùng ngày hôm đó, vương quốc Ả Rập liên kết (UAE) tố cáo Iran bắn hỏa tiễn trúng một tàu chở dầu của Abu Dhabi (ADNOC - Abu Dhabi National Oil Company) khi tàu này đang đi qua eo biển. Oman – quốc gia đang thương lượng với Iran để thiết lập một con đường vận chuyển hẹp hơn – đã lên án các vụ tấn công và cảnh cáo rằng những vụ tấn công có thể làm hỏng các cuộc thương lượng của họ. Đến Chủ nhật, ngoại trưởng Iran Abbas Araghchi tuyên bố rằng không hề có bất cứ một cuộc thương thuyết nào giữa Mỹ và Iran; ông nói với các phóng viên rằng thảo luận với Oman chỉ về "mặt kỹ thuật và pháp lý", không liên quan gì tới việc mở lại eo biển. Lời tuyên bố này hoàn toàn trái ngược với lời của ông Trump nói vài giờ trước đó rằng "*cuộc bàn thảo rất tốt đẹp*" và Iran "*không muốn thừa nhận*".

Sau đó Tehran đã thay người chịu trách nhiệm về lời tuyên bố này. Nhưng chuyện thay đổi nhân sự đã không trôi chảy. Có tin nói rằng ông Mohsen Rezaei – một viên chức kỳ cựu của Lực lượng Vệ binh Cách mạng Hồi giáo (IRGC), người cố vấn quân sự cho Lãnh tụ Tối cao Ali Khamenei – sẽ thay thế ông Zolghadr, tin này xuất hiện lần đầu tiên trên truyền thông nội địa của Iran vào ngày 6 tháng 8 nhưng đã bị rút lại liền sau đó vài giờ. Ngày hôm sau các hãng tin Iran đưa tin rằng ông Zolghadr đã xin từ chức nhưng Tổng thống Masoud Pezeshkian không đồng ý và yêu cầu ông ở lại. Nhưng đến hôm Chủ nhật, cuộc bàn giao đã chính thức diễn ra trong một đợt cải tổ và đã trao cho ông Rezaei hai trọng trách cùng lúc: ông Khamenei bổ nhiệm ông Rezaei làm đại diện của mình tại Hội đồng An ninh Quốc gia Tối cao và bổ nhiệm ông Zolghadr làm cố vấn chính trị; trong khi đó, phát ngôn viên riêng của Tổng thống Pezeshkian đã loan tin rằng ông Rezaei được bổ nhiệm làm tân Tổng thư ký Hội đồng An ninh Quốc gia Tối cao.

Sự hỗn loạn thấy rõ là một chuyện đáng kể và nó tác động về cả hai mặt. Một mặt nó đáp ứng đúng nhu cầu củng cố quyền kiểm soát cuộc thương lượng của phe cứng rắn. Mặt khác, nó cũng phù hợp với tình trạng thiếu kinh nghiệm của một vị lãnh đạo mới và nhóm người thân cận đang tìm cách xoay xở ngay trước mắt công chúng, nhóm này lại có quyền đại diện nhà nước tuyên bố, vừa cố tìm cách "giữ thể diện" cho người sắp bị thay thế. Chuyện ông Zolghadr đưa ra một loạt những đòi hỏi tối đa và việc chính ông bị thay đổi nhiệm vụ một ngày sau đó là một điều đáng lưu ý nhưng nó không cho thấy rằng chuyện ai là người có quyền đã được giải quyết theo lợi ích của phe cứng rắn.

Đây không phải là một vấn đề mới. Iran đã không có được một nhân vật có thẩm quyền tuyệt đối kể từ khi Israel tấn công vào ngày 17 tháng 3 và đã giết chết Ali Larijani — khi đó là thư ký Hội đồng An ninh Quốc gia Tối cao và được mọi người coi là lãnh đạo chế độ trên thực tế. Vụ ám sát này đã cắt đứt sợi dây đáng tin cậy cuối cùng nối liền nhóm giáo sĩ người Iran với bộ máy quân sự và chính quyền của ông Pezeshkian. Năm tháng sau đó chức quyền của ông Larijani đã sang tay thêm hai lần nữa.

Rezaei không phải đã được chọn đại. Ông đồng sáng lập Lực lượng Vệ binh Cách mạng Hồi giáo (IRGC) và từng chỉ huy lực lượng này trong 16 năm, kể cả khi Chiến tranh Iran-Iraq đang xảy ra. Ông còn là đồng chí thân cận của Mojtaba Khamenei kể từ khi được bổ nhiệm làm cố vấn quân sự cho nhân vật này vào tháng 3 — cũng chính là tháng Mojtaba trở thành Lãnh tụ Tối cao. Kênh Iran International đưa tin riêng rằng ông Araghchi — Ngoại trưởng từng góp phần đưa khuôn khổ thương lượng với Oman đến gần thỏa thuận — đã được thông báo rằng ông không có quyền can thiệp vào các cuộc thương lượng; nếu thông tin này chính xác thì nó cho thấy tiến trình ngoại giao đang bị đặt dưới quyền kiểm soát của bộ máy an ninh, chứ không chỉ đơn thuần là bị lấn lướt.

Không có gì chắc rằng bất đồng trong nội bộ chính quyền Iran không còn nữa, hay rằng ông Rezaei bây giờ một mình kiểm soát vụ thương lượng của Iran. Nhưng đặt để một người trước kia chỉ huy Lực lượng Vệ binh Cách mạng Hồi giáo vào chức lãnh đạo chuyện an ninh và đối ngoại của Iran vào ngày hôm sau vị tổng thư ký lực lượng này đưa ra những đòi hỏi cứng rắn và cực đoan nhất về cuộc chiến tranh là một sự thể khó có thể coi như là một tín hiệu ôn hòa.

Washington đang đánh cá rằng thời gian và khó khăn kinh tế sẽ đưa Iran trở lại bàn thương thuyết với những điều kiện có thể chấp nhận được. Ngược lại, Tehran đã tăng thêm yêu sách trước khi thỏa thuận và đưa một cựu chỉ huy IRGC lên nắm quyền lãnh đạo hội đồng an ninh tối cao. Vấn đề hiện nay không còn là liệu Iran có muốn nhượng bộ hay không mà là ai tại Tehran có thẩm quyền chấp nhận một thỏa thuận dưới mức mà Washington có thể chấp nhận.

Charbel A. Antoun có văn phòng tại Washington là nhà báo chuyên viết về chính sách đối ngoại của Hoa Kỳ đối với Trung Đông và Bắc Phi.